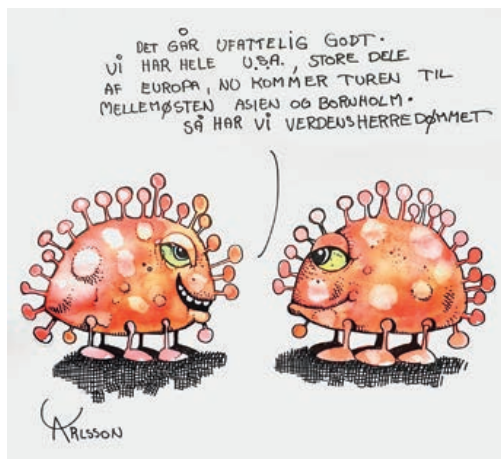

*Corona-vits af Carlsson.
Opslag på Instagram-
kontoen abccarlsson
den 12. september 2020.*

*Carlssons Facebook-konto
Gustav Carlsson eksisterer
stadigvæk – i lighed med
Instagram-kontoen.*

I tiden efter Annes død blev Carlsson ramt af en del sygdom, men han fortsatte ihærdigt med at lave sine akvareller, malerier og keramiske masker, som han altid havde gjort, og hver eneste dag lagde han billeder på de sociale medier Facebook og Instagram. Her var der mange vittighedstegninger – en disciplin han havde taget op igen efter mange års pause – og her fyldte coronavirussen naturligt nok en del.

Det sidste billede han fik lagt op på de sociale medier var en “Himmelekspres”.

Carlsson døde af kræft i sit hjem den 14. november 2021 med sin ældste søn, Frans ved sin side.

Jens Christian Top

Filsø – et mirakel i Vestjylland

Af Merete Vigen Hansen, Outrup

Barndomserindringer

De bedste naturoplevelser jeg har erindring om som barn, var fisketurene til kanalen ved Filsø og Søvigssund. Først sammen med mine forældre, med madpakke, bambusstang og prop, lykken var stor hvis der blev fanget en skalle. Stille søndag eftermiddage, med tid til også at udforske naturen. Senere når vi var en flok halvstore børn, der cyklede ned til Søhuse og vandrede det sidste stykke over markerne til kanalen og Søvigssund, den rest der mod sydøst var tilbage af Filsø.

Det føltes som ved verdens ende, ingen voksne vidste præcis hvor vi var, eller helt hvad vi lavede. Vi fiskede skaller og gedder, en enkelt ål eller brasen, og engang fangede jeg en lille skrubbe, der, mange km oppe ad kanalen. En af de naturoplevelser der står stærkest i erindringen, jeg har vel været 11-12 år, var en dag jeg skulle om bag en busk og tisse, der lå en stor hugorm lige der i solen. Jeg blev et øjeblik forskrækket, men den var så smuk, helt sort og blank med hvidt zigzagmønster, til stadighed den flotteste af slagsen jeg har set. Den lå der, og havde lige skiftet ham, så da den forsvandt, samlede jeg hammen op og tog med hjem, den målte over 80 cm.

Jeg er født og opvokset i Vrøgum, på sydøstsiden af Filsø, begge mine morforældre var født og opvokset tæt på søen, min mormor i Søhuse, på den gård der lå tættest på søen. Min morfar voksede op i plantørgården i Kærgård, sydvest for Filsø. Mine morforældre havde landbrug vest for Vrøgum, også med jord ned mod Filsø, så min mor har også erindringer om Filsø. Hun kan huske, da den østlige del af kornladen brændte i 1953, de kunne høre knaldene fra tagpladerne, der sprang. Som børn var de på udflugt med skolen (i Vrøgum) til Søvigssund og bade, her blev der også skøjtet om vinteren.

Hvad der var på den anden side af kanalen bag diget, tænkte jeg vist aldrig meget over. Vi kunne altid se korntørreriet og kornladerne der ragede op inde på Filsø siden, men jeg har ingen erindring om nogensinde at have været inde på Filsøejendommen som barn, det var bare det ”på den anden side af kanalen”.

Vrøgum Kær

Som ung flyttede jeg væk fra egnen, og boede i København og Kerteminde nogle år. I 1999 flyttede jeg tilbage til egnen med min familie. Jeg havde da nogle år været miljøpolitisk aktiv, og engagerede mig også lokalt i Danmarks Naturfredningsforening. Et areal ned mod Filsø, som tidligere havde tilhørt mine morforældre blev sat til salg, arealet var i 1986 blevet fredet pga. sine store botaniske og geologiske værdier. Samtidigt søgte Danmarks Naturfond forslag til nye naturarealer til opkøb. Det var perfekt timing, jeg foreslog opkøb af arealet, det gik op i en højere enhed og Vrøgum Kær blev i 2005 overtaget af Danmarks Naturfond. Der blev igangsat naturpleje med kreaturer, og rydning af opvækst, for at sikre de botaniske værdier.

I dag er Vrøgum Kær en af de mest artsrige lokaliteter i det vestjyske, med orkideer og andre sjældne planter. Her blev min interesse for botanik og for Filsø vakt, for grunden til at Vrøgum Kær er så fin en botanisk lokalitet er, at arealet er tidligere Filsø søbund. De aflejringer Filsø har skabt gennem tiden, efterhånden som den trak sig tilbage naturligt, og senere fra 1852, med menneskets hjælp, har skabt geologiske forhold der giver en rig natur, især den for Vestjylland, sjældne naturtype, ekstremrigkær (kalkkær).

Fromme naturønsker eller utopi

Jeg lærte gode naturfolk at kende via mit engagement i Danmarks Naturfredningsforening, også nogle af dem der havde vilde idéer og ønsker for naturen. En af dem var Finn Birkholm Clausen, mangeårig forkæmper for at Filsø skulle have sit vand tilbage, og stifter af ”Filsøs venner”.

Han fortalte levende om det Filsø han kunne huske, og havde den mission, at søen skulle tilbage på landkortet. Jeg havde nok lidt svært ved at tro på hans visioner i starten, men hvor er jeg glad for at han fik ret og formåede at male med den store pensel. Heldigvis kom han til at opleve at Filsø kom tilbage på landkortet.

Danmarks Naturfredningsforening ønskede også vandet tilbage i Filsø, og gik i gang med at arbejde for en fredning af Filsø der kunne muliggøre naturgenopretning af søen på et tidspunkt. I 2008 blev Filsøejendommen på 2300 ha, sat til salg, det gav mange naturelskere fornyet håb om genskabelsen af Filsø. Og sådan blev det, for i 2010 blev der lavet købsaftale mellem Aage V. Jensen Naturfond og A/S Filsø, og fonden overtog ejendommen i 2011 med henblik på naturgenopretning. Filsø kunne genskabes.

Jeg husker stadig da jeg fik besked om at fonden skulle overtage Filsø ejendommen, et stort, stort øjeblik. Vi vidste alle, at vi havde så meget godt i vente, og at vi ville blive vidne til et historisk stort naturgenopretningsprojekt. Jeg var på det tidspunkt blevet formand for Danmarks Naturfredningsforening i Varde Kommune, men havde ingen anelse om hvor meget Filsø ville komme til at betyde for mit virke mange år frem.

Filsø tager form – planlægningen

Et stort planlægningsarbejde gik i gang fra Aage V. Jensen Naturfonds side, sammen med Varde Kommune og andre relevante myndigheder. Hvor stor skulle søen være, hvordan skulle ejendommens natur udvikles? Det var jo et areal præget af menneskelig aktivitet, siden afvandingen var begyndt i 1852 med kultivering til landbrugsareal, så hvordan skulle et nyt Filsø tage sig ud? Området var Natura 2000 område, altså internationalt naturbeskyttelsesområde, så det var de rammer, der skulle arbejdes indenfor. Fondens

holdt borgermøder om projektet med nabolodsejere og et offentligt møde i august 2010, herefter var der mulighed for at komme med idéer og forslag til projektet.

Samtidigt blev jeg udpeget til Filsø Naturråd i egenskab af formand for Danmarks Naturfredningsforening i Varde Kommune. Aage V. Jensen Naturfond nedsætter lokale naturråd på deres store ejendomme, med repræsentanter fra de grønne foreninger; Dansk Ornitologisk Forening (DOF), Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening (DN). Naturrådene er med til at sikre lokal forankring og den optimale naturforvaltning på ejendommene. I Filsø Naturråd havde vi det første møde i oktober 2010, rådet bestod af fondens direktør, Anders Skov, fondens skovrider, Lars Møller Nielsen, formand for Naturrådet, Svend Bichel (tidligere præsident i DN), Jens Rye Larsen (DOF), Hanne Voetmann (Friluftsrådet) og undertegnede fra DN.

Her startede det mest givende stykke arbejde for den danske natur, jeg til dato har været med til i mit arbejde som frivillig i naturens tjeneste. Et projekt af historisk stor størrelse med høje ambitioner for naturen, og en fond der havde musklerne til at føre det ud i livet. I de første år med planlægning og etablering af Filsø havde vi hyppige møder i naturrådet, i dag har vi 2-3 møder om året.

Hvert år mødes alle naturråd fra fondens ejendomme til fællesmøde, de er med til at udvikle på fondens visioner og er sparring til konkrete problemstillinger. Naturrådsarbejdet har givet utrolig mange spændende oplevelser og en indsigt i naturforvaltning og naturgenopretning, jeg næppe kunne have fået på anden vis. Ikke mindst mødet med utrolig mange forskellige mennesker med engagement i projektet, har været helt fantastisk gennem årene.

Filsø tager form – for natur og mennesker

Som beskrevet ovenfor, gik hele planlægningen i gang så snart der var lavet en købsaftale, så da fonden overtog ejendommen kunne man gå i gang med jordarbejde, nedrivning af bygninger og etablering af publikumsfaciliteter. Bygninger der lå perifært på ejendommen blev solgt fra, bl.a. Filsøgård og Henne Mølle. Meget skulle være klar inden den planlagte åbning for vandet i sommeren 2012, der skulle etableres yngleøer i søen, opfyldes kanaler og grøfter, i

alt blev der flyttet omkring 300.000 kubikmeter jord i forbindelse med projektet.

Aage V. Jensen Naturfond har til formål at sikre ”Naturens bevarelse og de vilde dyrs beskyttelse”, det var også ud fra det afsæt Filsø projektet blev formet. Dertil er det også formålet, at så mange gæster som muligt kommer ud at opleve den natur, der er på fondens ejendomme. Ved Filsø startede arbejdet med at etablere fugletårne og vandrestier, cykelstinetet blev opgraderet i samarbejde med bl.a. Naturstyrelsen og Varde Kommune. Publikumsfaciliteterne blev lavet for at sikre gæsterne ved søen de bedste naturoplevelser, men også for at sikre at det ikke blev benyttelse på bekostning af beskyttelse af naturen.

Den 2. juli 2012 blev en historisk dag, her blev der åbnet for vandet, så det igen kunne strømme ind og fylde Filsøbassinet med vand. Hermed blev den landkanal, der havde ledt vandet udenom landbrugsarealet, og hvor jeg fiskede som barn, nedlagt og fyldt

Der åbnes for vandet til det nye Filsø, 2. juli 2012. Foto: Merete Vigen.

op. De følgende dage var det spændende at følge vandets indtog, og hvordan fuglelivet lynhurtigt opdagede, at der var ved at ske noget ved Filsø.

Formidling af Filsø

Interessen for Filsø var stor fra start, både blandt lokale og turister, hvad sker der, hvornår kommer søen tilbage? Ret hurtigt blev der sat nogle placher op, der fortalte om planerne for Filsø, så de mange der gæstede området, fik noget information. Jeg var dengang ansat på Nymindes Museum som kultur- og naturformidler, og da der begyndte at komme efterspørgsel på guidede ture, gik jeg efter aftale med fonden i gang med at guide ved Filsø.

I foråret 2012 lavede jeg nogle ture sammen med min daværende kollega, naturvejleder Bent Jakobsen der hed "Gå på bunden af Filsø" Vi synes selv det kunne være sjovt at vandre over de arealer der snart skulle blive til sø, vi var ikke de eneste! Første gang vi lavede turen fra Henne Kirke, via Kirkebyvad til korntørreriet,

Der spejdes efter havørn. Gæster på guidet tur med Merete Vigen.

dukkede der 120 deltagere op. Her fik jeg bekræftet min fornemmelse af, at Filsø kunne gå hen og blive en af de helt store trækplastre i de kommende år.

Det gav mig afsættet til i 2013 at starte mit firma, Merete Vigen, Kultur- og naturformidling. Jeg lavede en aftale om at blive formidlingspartner hos fonden, og jeg laver i dag en stor del af de guidede ture ved Filsø, ligeledes har jeg opsyn for fonden og løser andre opgaver.

Det har været en stor fornøjelse at guide i tusindvis af gæster og fortælle om dette fantastiske naturgenopretningsprojekt. Interessen er stadig stor, da området hele tiden er i udvikling. Det er lige fra busselskaber til runde fødselsdage og studerende jeg har med ud i landskabet ved Filsø. Jeg tager også ud og holder foredrag om Filsøprojektet og dets mange facetter, og hvor stort betydning det også har haft turistmæssigt på området. I dag besøger ca. 130.000 gæster Filsø om året, naturoplevelser er altid et stort hit.

Overvågning af naturens indvandring ved Filsø

Da Filsø blev genetableret, var det et historisk stort naturgenopretningsprojekt, med en sø på 915 ha og med en mosaik af rigtig meget forskellig natur rundt om, bl.a. hede, rørskov, pilekrat og engarealer. Det blev derfor besluttet, at søen skulle overvåges fra start, så man kunne opnå viden om søens udvikling. Ferskvandsbiologisk Laboratorium, KU, har med støtte fra Aage V. Jensen Naturfond, stået for monitorering af søen helt fra start. Der er derfor i dag et fuldt billede af søens udvikling, både hvad angår kemien i søen, næringsstoffdynamik, udvikling af fiskebestand og vandplanter i søen.

Dertil kommer en gruppe af frivillige fugletællere i DOF-regi, som hver måned optæller fuglelivet ved søen, så der også her er et fuldt billede af udviklingen, både med ynglende fugle og dem der trækker gennem området. Tilsammen tusindvis af data der kan sammenstille billedet af søens udvikling, og som også er værdifuld viden i forhold til fremtidige naturgenopretningsprojekter.

At have fulgt Filsø i efterhånden 11-12 år, har været helt fantastisk. Selvfølgelig de naturoplevelser jeg selv har haft, men ikke mindst de spændende opdagelser som universitetet har gjort, som

f.eks. i 2014 da krybende søpryd blev opdaget i søen, en art alle havde regnet for uddød i Danmark i 30 år. Blot et eksempel på alt det liv der er under vandoverfladen, og den evige dynamik i søen, der bl.a. skabes af udsving i vandstanden hen over året. Tidligere var Filsø en af de mest artsrige søer i Danmark på vandplanter, en status søen har opnået igen, derfor kalder forskerne det også for "Miraklet i Filsø".

En af de første succeshistorier som var til at få øje på efter søens etablering, var i efteråret 2012, med over 17.500 krikænder, og ikke mange måneder senere indvandrede Danmarks største rovfugl, havørnen. Alle krydsede fingre, måske kunne vi være så heldige at de ville begynde at yngle ved Filsø i løbet af nogle år. Men der blev kvitteret for den nye sø, og allerede i foråret 2013 yngledede havørnen ved Filsø, og har ynglet her fast lige siden. En stor oplevelse for søens gæster at opleve den store fugl med et vingefang på op til 2.40 m, og i dag en del af søens økosystem, med både fugle og fisk på spisesedlen.

I 2013 stod der pludselig næsten 200 skestørke på Storeholm, der blev set nordisk lappedykker og den sjældne sandterne yngledede på Gåseholm samme år. Sådan har søen budt på den ene fine fugleoplevelse efter den anden, og trukket mange fuglekiggere mod Filsø. Der er efterhånden registreret ca. 250 fuglearter ved søen.

Det er ikke kun fuglelivet, der trives ved Filsø, odderen kan også med lidt held opleves ved Filsø fra et af fugletårnene. Den er en af de arter, som har været stærkt truet, blev fredet og derfor nu igen er i fremgang i den danske natur. Et fantastisk dyr at iagttage når den fisker og boltrer sig i søen.

Også resten af floraen og faunaen er der fokus på, f. eks. med etablering af paddehuller, bekkasinskrab og afbrydelse af dræn, for at skabe nogle vådere områder. For at skabe mere artsrigdom, laves der sen slåning af nogle af grøftekanterne øst for søen, for at fremme de mange blomstrende arter, som igen har mange insekter tilknyttet. Naturpleje med græssende dyr både på engarealerne øst for søen og på Filsø Hede, er en vigtig del af projektet, ligesom kronvildtet i området også er med til at skabe dynamik. I dag er Petersholmtårnet et af de gode steder at besøge, hvis man gerne vil opleve kronvildt ude i landskabet.

Filsø er i sig selv et stort naturområde med sine 2300 ha, men den skal også ses i sammenhæng med de store naturområder som Naturstyrelsen og Forsvaret ejer op til Filsøejendommen, til sammen skaber det noget af den største sammenhængende natur i Danmark. Filsø ligger også på fuglenes trækrute langs den jyske vestkyst, med Vadehavet mod syd og de vestjyske fjorde mod nord op langs kysten, her skal den også ses ind i et større billede.

Der har været så meget at fejre

Den 2. juli 2012 åbnedes der for vandet til Filsø, det var kun et mindre sluttet selskab der var med den dag, da det var i et af de mere ufremkommelige hjørner af søen. Mit forslag i naturrådet var at vi skulle lave en fejring senere, når der blev åbnet for vandet til den anden halvdel af søen. Aage V. Jensen Naturfond havde ikke dengang tradition for markeringer, når de indviede projekter, men jeg fik OK til sammen med fondens skovrider Lars Møller Nielsen, at arrangere en større offentlig fejring den 7. oktober 2012. Vi hyre-

Indvielse af Filsø, 7. oktober 2012. Foto: Merete Vigen.

de et par pølsevogne, bestilte rigeligt pølser, øl og sodavand, og inviterede enhver der måtte have lyst. Det blev en herlig dag med flere taler fra bl.a. fondens formand Leif Skov og bestyrelsesmedlem hos fonden, tidligere minister Niels Wilhjelmsen. Snoreklip tog daværende borgmester i Varde Kommune, Gylling Haahr sig af og en rendegraver sørgede for åbning for vandet, til stor applaus fra de over 3000 gæster der var mødt op.

De mange gæster ved Filsø satte hurtigt gang i planerne for et større velkomstråde. Der var brug for etablering af p-pladser, toiletter, og steder hvor gæster kunne slå sig ned med madpakken. Real Dania meldte sig på banen og ville gerne være med i et projekt. Planlægningsprocessen gik i gang, og Schønherr vandt arkitektkonkurrencen med deres ellipsebro, finansieret af Real Dania. I 2017 blev Filsø Ellipsen indviet, ved endnu et fint indvielsesarrangement, og året efter stod Filsø Naturrum færdig.

Filsø Naturrum, bygget af fonden, indeholder forskellige faciliteter; overdækket picnicområde, toiletter og infotavler til de mange gæster der besøger området.

Filsø Ellipsen indvies, 8. juli 2017. Foto: Merete Vigen.

Filsø Naturrum 2018. Foto: Merete Vigen.

Derudover blev der efter ønske fra Varde Kommune lavet en udeskolebase, med skolestue og grejbank, som NaturKulturVarde bruger i deres formidling for kommunens skoler og institutioner, når de besøger Filsø. Filsø Ellipsen og Filsø Naturrum skaber i dag et samlet hele når gæster ankommer til Filsø, arkitektonisk tænkt ind som et byggeri der er smukt men ikke prangende i det flade landskab, og med nem adgang for gangbesværede og kørestolsbrugere.

Også i 2016 havde der været meget at fejre. Først og fremmest havde vi besøg ved Filsø af Hendes Majestæt Dronningen i forbindelse med hendes sommertogt i Varde Kommune. Aage V. Jensen Naturfond var værter ved Filsø, hvor vi medlemmer af Filsø Naturråd deltog og havde til opgave at fortælle om Filsøprojektet. Jeg fortalte om Fynbomaleren Johannes Larsens tilknytning til Filsø, hvor han kom og malede gennem 30 år.

*Hendes majestæt Dronningen besøger Filsø d. 4. juni 2016.
Foto: Ole Fredslund Gudmundsen.*

H.M. Dronningen interesserer sig jo både for kunst og natur, så det var et velvalgt emne, og en stor ære at være ”kongelig hofleverandør” for en dag.

Vi spiste frokost sammen med Hendes Majestæt, kreeret og serveret af Henne Kirkeby Kro, meget berigende også at have lejlighed til en mere uformel stund sammen med Hendes Majestæt. På alle måder en fantastisk dag og mindeværdig oplevelse at have mødt vores regent.

Et par uger senere indviede vi Langoddetårnet i forbindelse med søns fire års fødselsdag. Ved etablering af søen, var Petersholmtårnet og Storeholmtårnet blevet bygget, og Kirkebyvad pumpestation var blevet ombygget med en udvendig trappe og platform. Det var også besluttet, at der skulle bygges et fugletårn ved den østlige bred

af søen, fra naturrådet anbefalede vi at afvente hvordan fuglelivet etablerede sig i løbet af de første år, inde placeringen blev besluttet.

Vi brugte de næste par år til at observere på fuglelivet og rekognoscere i forhold til egnet placering. Så da Langoddetårnet blev indviet, stod den på helt rette sted. Herfra er der i dag et godt kig ind i de lavvandede områder mod nordøst og engene hvor man kan følge fuglelivet hen over året. Man kan være heldig at se store flokke af bramgæs og sangsvaner i vinterhalvåret. Tranerne ses også ofte herfra, forårets første viber, og tager havørnen en tur ind over, så ryger alt på vingerne for en stund.

Filsø i tusindvis af år

Filsø har en tusindårig historie bag sig, mennesker har der altid boet omkring søen, fiskeriet og jagten har været god, og det meget større Filsø der tidligere bredte sig ud over landskabet, har også været en vigtig vandvej langt ind i landet. Mine tidligere kollegaer fra Vardemuseerne har fundet spor af vores forfædre tilbage til stenalderen, og ikke mindst spor af den store vikingehandelsplads der engang lå på nordsiden af søen på arealerne bag ved Henne Kirke. Man kan kun forestille sig det liv, søen har givet til mange generationer.

Også kunstnere har gengivet Filsø over tid, det giver et godt billede af hvordan landskabet så ud både før og under afvandingen. Ikke mindst fynbomaleren Johannes Larsen har malet søen og især det fugleliv, der var ved søen, i de 30 år han kom ved Filsø. Han kom første gang til Filsø i 1913, og kom herefter tilbage på lange maleophold, Henne Kirkeby Kro blev hans faste opholdssted når han var i det vestjyske. Ikke kun hans malerier, men også dagbogsnotater og breve hjem bidrager med vigtig viden om Filsø og fuglelivet dengang.

Jeg har nu gennem en del år interesseret mig for Johannes Larsen, og taget gæster med i hans fodspor ved Filsø, en spændende måde at folde historien om Filsø og landets dygtigste fuglemaler ud. Han havde stor kærlighed til naturen, var dedikeret naturfredningsmand, og en af dem der kæmpede for at de sidste dele af Filsø ikke blev afvandet i slutningen af 1940'erne. Det lykkedes desværre ikke for ham, og han kom herefter ikke mere til Filsø.

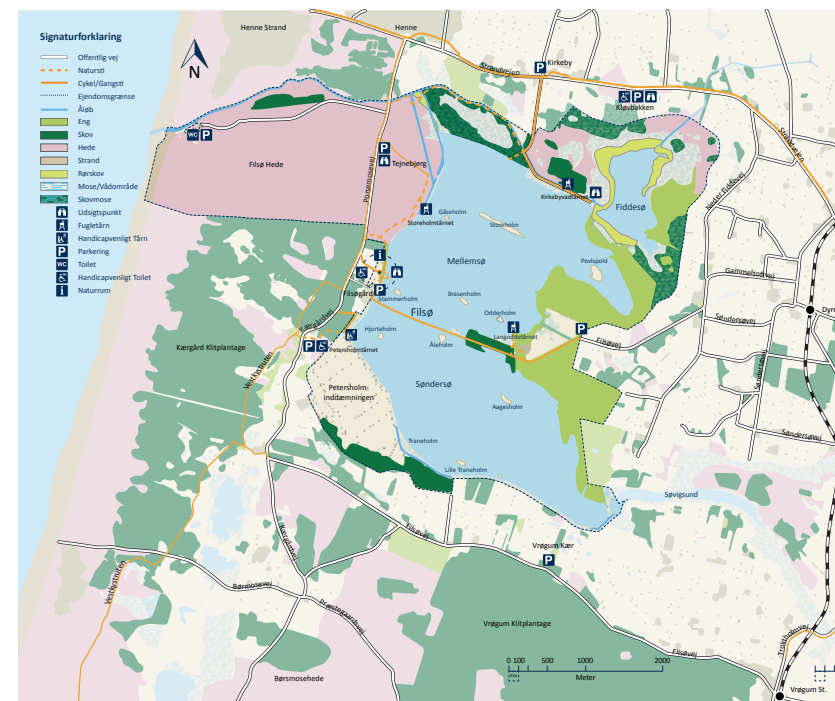
Min formidling af Johannes Larsen (JL) i det vestjyske har skabt en nær kontakt til Johannes Larsen Museet i Kerteminde. De har sendt gæster min vej, og jeg har f.eks. hjulpet med at stedfæste et maleri af JL, med brushøns ved Filsø, de havde fået til museets samling. Jeg tog museets leder, Jeppe Priess Gersbøll, med ud på Langodde en forårsdag. Der stod vi lige midt i JL's motiv, og Jeppe forstod fuldt og helt hvorfor JL var så forelsket i Filsø.

I 2017 blev jeg inviteret til at bidrage med en artikel til bogen "En vidunderlig verden" i anledningen af 150 året for JL's fødsel. En bog med bidrag fra 60 personer der på den ene eller anden måde havde en relation til JL, hans kunst og kærlighed til naturen. Dertil skulle alle bidragydere vælge et værk til museets udstilling af samme navn, jeg valgte naturligt nok, Sangsvanerne letter, Filsø, 1926.

På Nymindesgab Museum hænger der værker af JL, så her får de gæster jeg har med på museet også et kig ind i JL's motivverden

*Sangsvanerne letter, Filsø 1926. Foto: JLM.
Privateje, med tilladelse fra Johannes Larsen Museet.*

Filsø 2023 – Kort: Aage V. Jensen Naturfond.

ved Filsø. At trække kunsten med ud i landskabet, er en spændende og vedkommende måde at formidle kunst, natur og kulturhistorie på.

I 150 år var Filsø væk fra landkortet, da den blev drænet og omlagt til landbrugsjord. Det var fremskridtet og tænkningen i 1800-tallet, at naturen skulle betvinges og under plov, og det var med statstilskud, så projekterne kunne realiseres. Den periode i danmarkshistorien kan der være mange meninger om, men der er ingen tvivl om at meget fantastisk natur forsvandt fra danmarkskortet, i form af søer, moser og fjorde. I dag lægger vi så arealer tilbage til natur igen, i en erkendelse af at naturen blev forarmet, og at vi i dag i Danmark ligger som bundskrabere i EU i forhold til naturareal. Den forarmede natur har skabt en biodiversitetskrise, både i Danmark og globalt, som det nu er opgaven at få vendt.

Derfor kan jeg kun glæde mig til at der bliver skabt endnu mere naturgenopretning til glæde for natur og mennesker, men også af ren nødvendighed. Her er Filsøprojektet et godt eksempel at hente inspiration og viden fra i fremtiden, godt at nogen viser vejen og går foran.

Læs mere på: www.meretevigen.dk og www.avjf.dk

*Merete Vigen Hansen (f. 1970)
Formand Danmarks Naturfredningsforening, Varde. Medlem af Filsø
Naturråd. Indehaver af: Merete Vigen. Kultur- og naturformidling.*

Tvillinger i Eventyrets Land

Af Ella Weinreich, Vrøgum og Ulla Øllgaard, Esbjerg

”Der er så dejligt derude på landet” eller ”Der var engang”, sådan starter et eventyr ofte af H.C. Andersen.

Sådan kunne denne fortælling også starte.

Der var engang to unge mennesker, der mødtes på St. Restrup Højskole ved Ålborg nogle år efter anden verdenskrig. Mary Danielsen fra Stae i Nordjylland ville uddanne sig som husholdningslærer, og Marinus Møller fra Varde i Vestjylland drømte om at blive gartner eller landmand med egen gård.

De to var elever på højskolen, og efterfølgende arbejdede de begge på skolen i henholdsvis køkken og udearealer som gartner.

De blev ramt af Amors pil. Da romancen fik følger, valgte de at gifte sig et halvt år før den førstefødte søn blev født.

De købte en ejendom tæt på St. Restrup Højskole. Der kom vi tvillingepiger til verden en uge før jul i 1955. En streng vinter, hvor sneen lukkede alle veje, så der måtte bælteketøjer til for at rydde vejene, så jordemoderen kunne nå frem til hjemmefødslen, der var gået i gang en måned før forventet termin. Da Ella var født, gjorde jordemoderen sig klar til at tage af sted igen, men Mary overbeviste hende om, at der var endnu en fødsel på vej. Ulla blev født to timer efter. Hele livet har Ulla været mørkeræd, og det kræver vist